

Nr 66.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt för vissa lärarinnor vid dels kommunala flickskolor, dels ock Ateneums skolköksseminarium; given Stockholms slott den 13 februari 1942.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden under punkterna 1:o och 2:o hemställt.

GUSTAF.

K. G. Ewerlöf.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, EWERLÖF.

Statsrådet Ewerlöf anmäler efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet uppkomna frågor angående delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt för vissa lärarinnor vid dels kommunala flickskolor, dels ock Ateneums skolköksseminarium och anför därvid:

1:o.

Inrättandet av kommunala flickskolor grundar sig på beslut av 1928 års riksdag (riksd. skr. nr 356). Bestämmelser angående avlöning åt lärare vid kommunala flickskolor återfinnas i avlöningsreglementet den 11 november 1938 (nr 660) för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellan-

skolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor, vilket trädde i kraft den 1 januari 1939. Ifrågavarande reglemente omfattar ordinarie, extra ordinarie och vikarierande lärare ävensom timlärare vid de angivna skolformerna. Med extra ordinarie lärare avses lärare, som anställas för tjänstgöring å befattning, som i föreskriven ordning inrättats såsom extra ordinarie, och med vikarierande lärare förstås lärare, som förordnats att såsom vikarie bestrida all den tjänstgöring, som är förenad med den ordinarie eller extra ordinarie befattning, vikariatet avser. Övriga icke-ordinarie lärare benämnas timlärare. I anslutning till nämnda avlöningsreglemente genomfördes 1939 en pensionsreglering för lärare vid de högre kommunala skolformerna, vilken innefattas i gällande tjänste- och familjepensionsreglementen för lärare vid högre kommunala skolor (SFS 1939: 376 och 378). Dessa reglementen äga tillämpning å ordinarie och extra ordinarie lärare, som äro underkastade föreskrifterna i omförmälda avlöningsreglemente den 11 november 1938, med undantag dock för sådana övningslärare, för vilka årslönen bestämmes i förhållande till tjänstgöringens omfattning i enlighet med bestämmelserna i 5 § 2 mom. omförmälda avlöningsreglemente. Nämnda övningslärare samt, med vissa undantag, vikarierande lärare vid högre kommunala skolor äro tillerkända tjänste- och familjepensionsrätt enligt statens pensionsanstalts reglemente. Undantagen avse vikarie å med pensionsrätt förenad befattning, därest han tjänstgör kortare tid än en läsmånad eller hans tjänstgöringsskyldighet understiger 20 undervisningstimmar i veckan. Timlärare och sistnämnda slag av vikarierande lärare vid kommunala flickskolor sakna sålunda pensionsrätt.

Enligt kungörelse den 23 december 1910 (nr 145) angående pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter tillkommer delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt vid sådana statsunderstödda läroanstalter anställd föreståndarinna, ämneslärarinna med full tjänstgöring samt annan lärarinna, som i klasserna över de förberedande i en eller flera av ifrågavarande läroanstalter meddelar undervisning antingen sammanlagt minst 4 veckotimmar i gymnastik eller sammanlagt minst 6 veckotimmar i ett eller flera av vissa övningsämnen eller sammanlagt minst 10 veckotimmar, oberoende av de ämnen, i vilka undervisningen meddelas. Vid enskild läroanstalts kommunalisering upphör för vid densamma anställda lärarinnor avgiftsplikt och därmed förenad pensionsrätt i lärarinnornas pensionsanstalt, där ej till följd av särskild övergångsanordning delaktighet i anstalten må bibehållas.

Jämlikt särskilda bestämmelser i kungörelse nr 377/1935 (ändrad genom kungörelse nr 294/1940) skall dock övningslärarinna vid statsunderstödd enskild läroanstalt, som övergår till anställning vid kommunal flickskola i samband med den enskilda läroanstaltens kommunalisering och som vid övergången enligt kungörelsen den 23 december 1910 angående pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter ägde delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt, kvarstå såsom delägare där, under förutsättning att hon vid den kommunala flickskolan innehar med pensionsrätt icke

förenad anställning. Därvid skola för lärarinnan gälla de rättigheter och skyldigheter i avseende å pensionsförmåner och pensionsavgifter, som skulle tillkommit henne, om hon fortfarande varit anställd vid den enskilda läroanstalten och där fullgjort en tjänstgöring, närmast motsvarande den, som hon årligen i medeltal under de senaste fem åren bestritt å sin befattning vid nämnda läroanstalt. Staten och vederbörande kommun skola vardera bidra till lärarinnans pensionering med 30 procent av den i § 5 reglementet för pensionsanstalten stadgade lägsta pensionsavgiften. Ifrågavarande bestämmelser hava givits retroaktiv verkan.

Motsvarande förmån av fortsatt delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt är däremot icke tillerkänd vare sig ämneslärarinna eller timlärarinna i läroämne, som i samband med kommunaliseringen övergår till en med pensionsrätt icke förenad anställning vid kommunal flickskola.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har *de statsunderstödda enskilda skolornas i Stockholm ledareförbund* framhållit, att undervisningen i teoretiska ämnen vid de kommunala flickskolorna i Stockholm bestredes av, förutom ordinarie befattningshavare, timlärarinnor, som i en del fall före statsunderstödd enskild läroanstalts kommunalisering vid sådan läroanstalt varit delägare i lärarinnornas pensionsanstalt vid en tjänstgöring av minst 10 veckotimmar men som på grund av otillräckligt antal tjänstår icke erhållit ordinarie tjänst och därmed förenad pensionsrätt. Med hänsyn till att nämnda lärarinnors ställning allvarligt försämrats genom skolornas kommunalisering, har förbundet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utfärda övergångsbestämmelser angående pension och tilläggspension från lärarinnornas pensionsanstalt, varigenom möjlighet bereddes de timlärarinnor vid kommunal flickskola, som varit delägare i lärarinnornas pensionsanstalt, att fortfarande från den dag, då de vunnit anställning i kommunal flickskola, tillhöra nämnda anstalt på samma villkor, som gällde timlärarinna i statsunderstödd enskild läroanstalt intill den dag, då de erhöles ordinarie eller extra ordinarie tjänst.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt åtgärder i det av förbundet avsedda syftet, därvid överstyrelsen bland annat anfört följande:

Överstyrelsen finner skäligt, att timlärarinna i teoretiska ämnen vid kommunal flickskola, som under anställning vid statsunderstödd enskild läroanstalt erlagt pensionsavgifter till lärarinnornas pensionsanstalt men som sedan vid skolans kommunalisering förlorat möjligheten därtill och icke erhållit annan pensionsrätt, beredes möjlighet att även under timläraranställning vid kommunal flickskola vara delaktig i lärarinnornas pensionsanstalt på liknande sätt som under anställning vid den enskilda skolan och i analogi med vad som gäller för övningslärarinna enligt kungörelsen nr 377/1935. Det är tänkbart, att en och annan lärarinna vid kommunaliseringen blivit utan tjänstgöring vid den kommunala skolan men erhåller anställning såsom timlärarinna efter ett eller ett par år. Sådan lärarinna synes också böra erhålla rätt till nyss nämnd delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt, om möjligt även om hon får anställning vid annan kommunal flickskola än den som är fortsättning på den enskilda högre flickskola, vid

vilken hon på grund av kommunalisering gått förlustig anställning. I övrigt synas bestämmelser, i tillämpliga delar liknande dem som gälla enligt kungörelsen nr 377/1935, böra utfärdas. På grund av det ringa antal lärarinnor, som det åtminstone för närvarande kan vara fråga om, bliva utgifterna för stat och kommun obetydliga.

I infordrat utlåtande den 31 januari 1941 har *direktionen över lärarinnornas pensionsanstalt* i ärendet anfört bland annat följande:

För ämneslärarinna eller timlärarinna i läroämne vid statsunderstödd enskild läroanstalt, som i samband med kommunaliseringen övergår till en med pensionsrätt icke förenad anställning vid kommunal flickskola, gäller för närvarande — med undantag för lärarinna, som till äventyrs tillerkännes ersättning jämlikt kungörelsen nr 344/1931 och på grund därav blir avgiftspliktig jämlikt kungörelsen nr 345/1931 — att avgiftsbetalningen samt därmed förenad pensionsrätt och rätt till tjänstårsberäkning avbrytas vid övergången. Även om lärarinnan, för det fall att hon bestritt en mera omfattande tjänstgöring vid den kommunala flickskolan och sedermera där vunnit anställning i befattning med pensionsrätt enligt tjänstepensionsreglementet för lärare vid högre kommunala skolor, möjligen skulle kunna tillgodoses i pensionshänseende genom medgivande av tjänstårsberäkning enligt 2 § 3 mom. sagda reglemente, anser dock *direktionen* det skäligt, att fortsatt delaktighet i pensionsanstalten beredes förutvarande ämneslärarinnor och timlärarinnor vid enskild läroanstalt enligt i huvudsak samma grunder, som gälla för förutvarande övningslärarinnor.

I överensstämmelse med nämnda grunder synes delaktigheten böra vara obligatorisk och förbindas med avgiftsplikt såväl för lärarinnorna som för vederbörande kommuner och staten samt tillämpas retroaktivt från den tidpunkt övergång till anställning vid kommunal flickskola ägt rum. Några betänkligheter mot att föreskriva obligatorisk avgiftsplikt för kommunerna torde ej behöva möta i betraktande av att dessa åtnjuta statsbidrag till de kommunala flickskolornas verksamhet och att delaktigheten skulle utgöra en direkt fortsättning av en tidigare pensionsrätt, till vilken kommunerna haft skyldighet att bidra. Vad lärarinnorna beträffar ha — att döma av vissa av skolöverstyrelsen inhämtade uppgifter — samtliga nu ifrågakommande lärarinnor anmält sig önska komma i åtnjutande av den föreslagna, med avgiftsplikt förenade delaktigheten.

Vidare torde såsom villkor för fortsatt delaktighet böra gälla, *dels* att lärarinnan i samband med kommunaliseringen avgått från en med avgiftsplikt till pensionsanstalten förenad anställning, nämligen anställning såsom föreståndarinna, ordinarie ämneslärarinna med full tjänstgöring eller ock såsom timlärarinna eller vikarierande lärarinna i läroämne med minst 10 veckotimmars undervisning, *dels ock* att hon övergått till och alltjämt innehar en med pensionsrätt icke förenad anställning vid den kommunala flickskolan, d. v. s. anställning antingen såsom timlärarinna eller såsom vikarierande lärarinna. I överensstämmelse med vad som gäller för övningslärarinnor synas däremot några villkor rörande omfattningen av tjänstgöringen i den icke pensionsberättigande anställningen ej böra uppställas. Att — såsom skolöverstyrelsen ifrågasatt — bereda fortsatt delaktighet i pensionsanstalten åt lärarinna, som först ett eller ett par år efter kommunaliseringen vinner anställning vid kommunal flickskola, finner sig *direktionen* icke kunna tillstyrka med hänsyn bl. a. till den föreslagna kommunala avgiftsplikten och vanskligheten att avgöra, huruvida avbrottet i anställningen framtvingats av kommunaliseringen eller ej. *Direktionen* vill i detta sammanhang framhålla, att

samtliga nu vid kommunala flickskolor anställda lärarinnor, som skolöverstyrelsen ansett böra ifrågakomma till erhållande av delaktighet, synas ha övergått till sin anställning i omedelbart samband med kommunalisering av den enskilda läroanstalt, där de tidigare varit anställda.

I avseende å pensionsförmåner och pensionsavgifter vid den fortsatta delaktigheten synes vederbörande lärarinna — i nära anslutning till vad som enligt kungörelsen nr 345/1931 gäller för lärarinna, som tillerkänts ersättning jämlikt kungörelsen nr 344/1931 — böra bibehållas vid samma pensionsrätt, som vid avgången från den enskilda läroanstalten tillkom henne, eller — vad beträffar sådan lärarinna (timlärarinna), vars pensionsrätt kunnat variera på grund av växlande antal undervisningstimmar liksom även vikarierande lärarinna — vid den pensionsrätt, som motsvarar medeltalet av det antal veckotimmar, för vilka pensionsavgifter erlagts under de senaste fem åren före den enskilda läroanstaltens avveckling eller under det mindre antal år anställning med avgiftsplikt av lärarinnan innehafts. Detta innebär visserligen, vad ifrågakommande medtalsberäkning beträffar, en avvikelse från de för övningslärarinnor i kungörelsen nr 377/1935 meddelade bestämmelserna, enligt vilka medtalsberäkning skall avse samtliga veckotimmar tjänstgöringen omfattat, sålunda ej endast de högst 20 veckotimmar, som grundlagt pensionsrätt enligt pensionsanstaltens reglemente. Direktionen finner emellertid en dylik avvikelse sakligt befogad i betraktande av bl. a., att ifrågavarande timlärarinnor icke rimligen torde böra erhålla en förmånligare ställning i pensionshänseende än övningslärarinnor, som tillerkänts ersättning enligt förenämnda kungörelse nr 344/1931.

Av särskilda av skolöverstyrelsen inhämtade, till handlingarna i ärendet fogade uppgifter synes framgå, att av de vid nuvarande kommunala flickskolor anställda lärarinnorna sju uppfylla angivna förutsättningar för vinande av fortsatt delaktighet i pensionsanstalten.

Den föreslagna pensionsförmånen kan i varje fall förutsättas tillgodokomma allenast ett fåtal lärarinnor. De statliga pensionskostnaderna, kostnaderna för retroaktiv tillämpning och för tilläggspension enligt kungörelsen nr 703/1921 däri inbegripna, kunna därför antagas bli jämförelsevis obetydliga.

På grund av vad sålunda anförts har direktionen över lärarinnornas pensionsanstalt tillstyrkt utfärdande av föreskrifter angående delaktighet i anstalten för ifrågavarande lärarinnor och därvid framlagt följande förslag till bestämmelser i ämnet:

Övergår vid statsunderstödd enskild läroanstalt fast anställd föreståndarinna eller ämneslärarinna med full tjänstgöring eller vid sådan läroanstalt anställd timlärarinna eller vikarierande lärarinna i läroämne med en tjänstgöring, omfattande sammanlagt minst 10 undervisningstimmar i veckan, efter den 30 juni 1941 till anställning vid kommunal flickskola i samband med att den enskilda läroanstalten upphör med sin verksamhet till följd av inrättande å orten av kommunal flickskola, skall lärarinnan, därest hon vid frånträdande av sin anställning vid den enskilda läroanstalten är delägare i lärarinnornas pensionsanstalt, kvarstå såsom delägare i pensionsanstalten, under förutsättning att hon vid den kommunala flickskolan innehar anställning, som icke eljest medför pensionsrätt för henne. Därvid skola för lärarinnan gälla de rättigheter och skyldigheter i avseende å pensionsförmåner och pensionsavgifter, som skulle tillkommit henne, om hon fortfarande varit anställd vid den enskilda läroanstalten och där bestritt full tjänstgöring eller — vad beträffar timlärarinna och vikarierande

lärarinna i läroämne — fullgjort en tjänstgöring, närmast motsvarande det antal veckotimmar, för vilket pensionsavgifter enligt reglementet för lärarinnornas pensionsanstalt årligen i medeltal erlagts av eller för henne under de senaste fem åren före avgången från den enskilda läroanstalten. Staten och vederbörande kommun skola vardera bidraga till lärarinnans pensionering med 30 procent av den i § 5 reglementet för lärarinnornas pensionsanstalt stadgade lägsta pensionsavgiften.

Lärlarinna, som nyss sagts, vilken före den 1 juli 1941 under förut angivna förhållanden vunnit anställning vid kommunal flickskola och vilken vid slutet av vårterminen 1941 kvarstår i anställning vid samma skola, skall under de förutsättningar, som ovan angivits, och med tillämpning i övrigt av nyss meddelade bestämmelser vara bibehållen vid delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt, räknat från och med den dag, då hon tillträtt anställningen vid den kommunala flickskolan.

Erforderliga närmare bestämmelser beträffande tillämpningen av dessa föreskrifter meddelas av direktionen över lärarinnornas pensionsanstalt.

Statskontoret har anslutit sig till det av direktionen framlagda förslaget.

Liksom tidigare för åtskilliga övningslärarinnor har övergången från enskild till kommunal flickskola för vissa timlärarinnor i läroämnena medfört en försämring i pensionshänseende. Av utredningen i ärendet framgår, att sistnämnda lärarinnor — till följd av att de vid övergång till kommunal skolform icke kunnat erhålla ordinarie eller extra ordinarie anställning — ej kunnat förvärva pensionsrätt enligt de för lärare vid de högre kommunala skolformerna gällande bestämmelserna. I den mån dessa lärarinnor tidigare varit delägare i lärarinnornas pensionsanstalt på grund av anställning vid statsunderstödd enskild läroanstalt, har övergången till kommunal flickskola alltså föranlett förlust av tidigare innehavd pensionsrätt.

Det förslag till avhjälpande av nu nämnda missförhållande, som framlagts av direktionen över lärarinnornas pensionsanstalt, går ut på att de lärarinnor, som tidigare ägt delaktighet i nämnda anstalt på grund av innehav av med avgiftsplikt till pensionsanstalten förenad anställning, nämligen anställning såsom föreståndarinna, ordinarie ämneslärarinna med full tjänstgöring eller ock såsom timlärarinna eller vikarierande lärarinna i läroämne med minst 10 veckotimmars undervisning, men måst utträda ur anstalten vid övergången till kommunal flickskola, skola återvinna delaktighet i anstalten. Detta förslag synes mig vara rimligt.

Den fortsatta delaktigheten i lärarinnornas pensionsanstalt för ifrågasvarande lärarinnor torde, såsom föreslagits, böra göras obligatorisk och beräknas från den tidpunkt, då övergången från enskild till kommunal skola ägde rum. Med hänsyn till att kommunerna åtnjuta statsbidrag till de kommunala flickskolornas verksamhet finner jag någon betänklighet icke möta mot att bidragsskyldigheten även för kommunernas vidkommande göres obligatorisk och får avse tiden från och med vederbörande lärarinnas avgång från den enskilda statsunderstödda flickskolan, detta så mycket mindre som delaktigheten utgör en direkt fortsättning av en tidigare pensionsrätt, till vilken kommunerna haft skyldighet att bidraga.

Beträffande de villkor för fortsatt delaktighet, som böra gälla, ansluter jag mig till direktionens förslag. I likhet med direktionen anser jag, att fortsatt delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt icke lämpligen kan beredas lärarinnor, som först ett eller ett par år efter kommunalisering vinner anställning vid kommunal flickskola.

I fråga om de närmare bestämmelser rörande beräkning av pensionsunderlag, bestridande av pensionsavgifter m. m., som böra meddelas i avseende å den fortsatta delaktigheten i lärarinnornas pensionsanstalt, biträder jag förslaget.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t, att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag här förordat, utfärda föreskrifter angående delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt för vissa lärarinnor vid kommunala flickskolor.

2:o.

Enligt kungörelsen den 23 december 1910 (nr 145) angående pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter tillkommer delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt endast lärarinnor, anställda vid läroanstalter, som åtnjuta statsunderstöd från det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda reservationsanslaget till enskilda läroanstalter (numera förslagsanslagen till bidrag till högre goss- och samskolor, till högre flickskolor och till enskilda mellanskolor). Till dessa läroanstalter hörde Ateneum för flickor (högre flickskola) i Stockholm intill den 1 juli 1939, från och med vilken dag läroanstalten ombildades till kommunal flickskola och uppgick i Norrmalms kommunala flickskola samt i samband därmed upphörde med sin verksamhet.

Genom Kungl. Maj:ts i regeringsrätten givna utslag den 3 december 1914 (Not. E 227) fastslogs, att vid Ateneum för flickor anställd lärarinna ägde att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna tjänstgöring vid det med läroanstalten förbundna folkskoleseminariet. Med stöd därav har dylik tjänstgöring ävensom tjänstgöring vid det med nämnda läroanstalt förbundna, av aktiebolaget Ateneum för flickor i Stockholm drivna skolköksseminariet, vilket åtnjuter årligt statsbidrag, och vid tvenne med sistnämnda seminarium förbundna kurser, nämligen en yrkeskurs för utbildande av hemföreståndarinnor och en husmoderskurs, tillgodoräknats för delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt. Sedan Ateneum för flickor från och med den 1 juli 1939 upphört med sin verksamhet, har sådant tillgodoräknande ej längre ansetts kunna ske. Härigenom ha några vid nämnda skolköksseminarium anställda lärarinnor, som vid utgången av juni månad 1939 ägde delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt, förlorat denna delaktighet.

Styrelsen för Ateneums skolköksseminarium har hos Kungl. Maj:t på anförda skäl gjort framställning om att de vid skolköksseminariet före kommunaliseringen den 1 juli 1939 av Ateneum för flickor anställda lärarinnorna måtte, så länge de kvarstå å lärarinnebefattningar vid skolköksseminariet, få bibehålla rätt *dels* att av statsmedel uppbära ålderstillägg, tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg enligt gällande bestämmelser för avlöning av lärarinnor vid statsunderstödda enskilda högre flickskolor, *dels ock* att kvarstå såsom delägare i lärarinnornas pensionsanstalt och de enskilda läroanstalternas vikariatskassa.

Skolöverstyrelsen har — med erinran bland annat om att det inbördes förhållandet mellan Ateneums skolköksseminarium och Norrmalms kommunala flickskola, med vilken seminariet vore förbundet, i allt väsentligt anslöte sig till tidigare mellan seminariet och Ateneum för flickor rådande förhållande, såtillvida som Norrmalms kommunala flickskola utgjorde övnings-skola för Ateneums skolköksseminarium — tillstyrkt den av styrelsen för Ateneums skolköksseminarium gjorda framställningen. Överstyrelsen har därvid framhållit, att oaktat nämnda skolköksseminarium alltsedan budgetåret 1939/40 ej längre vore förbundet med en statsunderstödd enskild högre flickskola utan med en kommunal högre flickskola, borde lärarinnor, som före den 1 juli 1939 vunnit anställning vid seminariet, få, så länge statsunderstöd utginge till seminariet, åtnjuta de förmåner, som tillkommit dem före nämnda budgetår. Sålunda borde i avseende å pensionsförmåner och pensionsavgifter gälla de rättigheter och skyldigheter, som skulle ha tillkommit dem, om seminariet fortfarande varit förbundet med nämnda flickskola.

Statskontoret, som funnit det synnerligen tveksamt, huruvida statsbidrag borde utgå till ifrågavarande lärarinnors avlöning jämväl sedan den högre flickskolan nedlagts, har vad angår ifrågasatt rätt för nämnda lärarinnor att bibehålla delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt endast hänvisat till kungörelsen den 15 juni 1935 (nr 377) angående delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt för vissa övningslärarinnor vid kommunala flickskolor med däri den 12 april 1940 (nr 294) vidtagen ändring, därvid ämbetsverket förklarat sig icke kunna finna anledning föreligga att meddela några särskilda undantagsbestämmelser för ifrågavarande lärarinnor.

Statens pensionsanstalt, vars styrelse tillika utgör direktion över lärarinnornas pensionsanstalt, har endast i begränsad omfattning tillstyrkt åtgärd i anledning av den gjorda framställningen. Anstalten har anfört bland annat följande:

De vid utgången av juni månad 1939 i lärarinnornas pensionsanstalt delaktiga lärarinnor, vilka dittills tillgodoräknats tjänstgöring vid skolköksseminariet eller därmed förbundna kurser, utgjordes av lärarinnorna Kersti Botilda Hansson, Gun Anna Helena Bewert, född Eriksson, Margareta Maria Kastman, Carin Linnéa Bergström och Märta Johanna Katarina Wellander.

Av dessa lärarinnor har Hansson, som är född den 6 maj 1879, erhållit pension från lärarinnornas pensionsanstalt jämte tilläggspension enligt kungörelsen nr 703/1921, räknat från och med den 1 juli 1939. Hon torde få anses därigenom ha blivit behörigen tillgodosedd i pensionshänseende.

Bewert, född den 11 juni 1895, och Kastman, född den 15 juni 1901, äro innehavare av extra ordinarie respektive ordinarie lärarinnebefattning vid Norrmalms kommunala flickskola. I sådan egenskap åtnjuta de pensionsrätt enligt reglementet för statens pensionsanstalt. Under erinran om att nämnda båda lärarinnor därvid jämlikt § 22 sagda reglemente äga tillgodoräkna de tjänstår, de intjänat för pension i befattning, som varit förenad med tjänstepensionsrätt i lärarinnornas pensionsanstalt, finner anstalten det opåkallat att bereda dem pensionsrätt jämväl enligt reglementet för sistnämnda pensionsanstalt.

Bergström, född den 4 maj 1909, och Wellander, född den 28 oktober 1913, synas icke inneha någon med pensionsrätt förenad anställning och torde för närvarande ej äga annan pensionsrätt än den, som grundats genom tidigare erlagda avgifter till lärarinnornas pensionsanstalt, nämligen för Bergström för läsåren 1936—1939 och för Wellander, vilken jämlikt kungörelsen nr 377/1935, ändrad genom kungörelsen nr 294/1940, kvarstått som avgiftspliktig delägare i pensionsanstalten under läsåret 1939—1940, för läsåren 1936—1940. I betraktande av bland annat, att pensionsrätten för sagda lärarinnor blivit avbruten på grund av kommunaliseringen av Ateneum för flickor, synes det — ehuru de äro relativt unga och ej fullgöra någon tjänstgöring vid det statsunderstödda skolköksseminariet — möjligen kunna ifrågasättas, att de — så länge de kvarstå i anställning vid seminariet eller någon av förenämnda därmed förbundna kurser — beredas fortsatt delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt på liknande villkor, som enligt nyssberörda kungörelse gälla i fråga om vissa förutvarande övningslärarinnor vid enskilda läroanstalter. I avseende å den sålunda ifrågasatta delaktigheten för ifrågavarande lärarinnor, vilka vid tillämpning av den i kungörelsen föreskrivna medeltalsberäkningen skulle få tillgodoräkna en tjänstgöring överstigande 20 veckotimmars undervisning, synes böra iakttagas, att delaktigheten liksom för förberörda övningslärarinnor göres obligatorisk, att den får bestå allenast så länge statsunderstöd utgår till skolköksseminariet samt att, därest kommunen icke anses böra bidra till pensionsavgifterna, hufvudmannen åläggas att ansvara för dessa i den mån de icke bestridas genom statens bidrag (60 kronor årligen för en var av de båda lärarinnorna). Emellertid synes fortsatt delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt icke kunna beredas här avsedda lärarinnor utan riksdagens medverkan.

Chefen för ecklesiastikdepartementet har i årets statsverksproposition (åttonde huvudtiteln, p. 133, sid. 322) i samband med förslag om anslag till bland annat Ateneums skolköksseminarium förordat, att de avlöningsförmåner, som till nämnda skolköksseminariums lärarinnekurs knutna lärarinnor åtnjtit ända till dess Ateneum för flickor kommunaliserades den 1 juli 1939, alltjämt skulle få äga bestånd, så länge före nämnda dag vid lärarinneseminariet anställda lärarinnor kvarstode i tjänst vid seminariet; och borde förmånerna få åtnjutas retroaktivt från och med den 1 juli 1939. Därvid har vidare framhållits, att frågan om bibehållen delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt komme att anmälas i annat sammanhang.

Den delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt, som tidigare tillkommit oförmälda lärarinnor, men som de genom den från och med den 1 juli 1939 genomförda kommunaliseringen av Ateneums högre flickskola förlorat, synes, i den mån de sakna med pensionsrätt förenad anställning, av

billighetsskäl alltjämt böra få äga bestånd. Enligt vad statens pensionsanstalt i ärendet anført, skulle endast två vid Ateneums skolköksseminarium anställda lärarinnor, nämligen Carin Linnéa Bergström och Märta Johanna Katarina Wellander, ifrågakomma till sådan delaktighet. Den fortsatta delaktigheten för dessa lärarinnor torde, såsom pensionsanstalten ifrågasatt, böra beredas dem på liknande villkor, som enligt kungörelsen 377/1935 gälla för vissa förutvarande övningslärarinnor vid enskilda läroanstalter. Liksom för nyssberörda övningslärarinnor torde denna delaktighet, som bör bestå endast så länge statsunderstöd utgår till skolköksseminariet, böra göras obligatorisk och räknas från den tidpunkt, då den tidigare avgiftsplikten upphörde. Då kommunen icke torde böra åläggas att bidra till pensionsavgifterna, synes skolköksseminariet böra ha att ansvara för dessa, i den mån de icke bestridas genom statens bidrag.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag här förordat, utfärda föreskrifter angående delaktighet i lärarinnornas pensionsanstalt för lärarinnorna vid Ateneums skolköksseminarium Carin Linnéa Bergström och Märta Johanna Katarina Wellander.

Vad föredraganden ovan under punkterna 1:o och 2:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lars Gabrielson.